

aquest mot parlava d'un camí, anotà «via, semita»; però segurament en reflexionar que això no responia al sentit de l'arrel, ja ho rectificà, rentant-se'n les mans amb l'atribució incerta «aliis, via adjacens monti» i garantint només que el mot significa «odium vel injustitia odio peracta». Probablement aquell paratge del lexicògraf persa es referia a alguna acc. metafòrica que es deduiria d'algun text aràbic, alguna imatge partint de les idees de 'corda' o d*'avorrició' que són pròpies a aquesta arrel; així acaba de demostrar-m'ho la lectura del fonamental dicc. de Lane (2918c) on tampoc no apareix res de 'camí' en una bona llista d'accs. d'aqueix mot i arrel.

En conclusió: l'etimologia d'Asín no es basa més que en una distracció d'un lexicògraf desacreditat, copiada d'una obreta de segona mà.

D'on ve doncs *Albatera*? Tant l'element inicial *Alb-* com el final *-era* o *-tera* donen la clara impressió de romànic (segurament en fonètica mossàrab).¹ És versemblant que sigui algun dels nombrosos derivats de l'arrel de *ALBUS*, amb algun sentit vegetal o de color del terreny: com *Albet* *ALB-ETUM* (> *Albet* poble de la V. de Castellbò, pda. de Beget etc.); *L'Albadàs* pda. de la Serra d'En Galceran, maestr. (xxiii, 157.14): probablement de *-ars* (perduda la consciència que sigui plural). Per què no l'acc. de 'paratge blanquinós?', amb sufixació composta (anàloga a *ALBETUM*), a la manera de *lloredar*, *pinetar*, *vernatar*, *cinglatera*, *penyatera*, *corbatera*, *llobatera*. En ross. tinc nota d'una pda. *L'Albadera*, a Finestret (xxv, 193.5), quasi com *L'Albera*, que correspondria rigorosament a *Albatera*, salvant la sorda mossàrab.

¹ Front clos de la banda de l'àrab: no hi ha una arrel àr. *btr*, i tampoc pròpiament *btr* (llevat d'algun rar derivat de *baiṭār* 'veterinari', que és antic hellenisme (ἡπιταρπος). ¿Relacionat amb l'ètimon d'*Albalat*?, via closa també, si no és amb rebuscades i forçades especulacions: *balat* *-el-Lab*, l'anomenat «superlatiu islàmic», demanant quart-i-ajuda a l'haplologia (*alb-al-*) i a la dissimilació...: desesperant acrobatisme. Sempre queden les incògnites preromanes, és clar. Amb els pirinencs *Betera* (*Ba-*) i *Batet* sempre seria de mal lligar (ja en el terreny lexicògrafic) i tampoc hi inviten les obscures perspectives etimològiques que s'han vist per a aquests noms, que més aviat tiren cap a un mot gallo-romànic que a res d'hispanic; a propòsit serà útil advertir que un *Albatet* que hom ha cregut llegir en un passatge del *Rept.* (p. 410), relacionat amb Sogorb, no deu ser real sinó mal llegit per *Albacet*, el conegut arabisme que, ultra *Albacete*, ha donat l'*Albacet* (potser lloc idèntic) que es llegeix com a pda. de Morvedre, en altres cinc passatges. Un veïnat *Albatalia*, suburbi de la ci. de Múrcia, sembla arabització del romànic *batalla*, però ja pel costat fonètic de la terminació, fóra ben difícil lligar-l'hi. El lleidatà *Albatarre*, *-arri* (> *-àrrec*) ens hi obriaria camins preromans més raonables, però només pensant en alguna influència aràbiga, de tipus insòlit, sobre la terminació.

ALBELDA

Poble encara important de Llitera i que havia tingut importància molt gran a l'Ed. Mj., com ho confirmen la freqüència del seu nom en les fonts de l'època, i el paper de primer pla que féu en la reconquesta, pres aviat pels catalans, com la fortalesa principal de què se serviren els comtes de Barcelona enfront dels moros i del rei d'Aragó, i al mateix temps per tal de posar a ratlla l'avenç cap al Sud dels altres comtats catalans (Urgell, Pallars, Ribagorça, Cerdanya). Majorment absurda, en aquest cas, l'atribució que es féu després a Aragó¹ d'una població conquerida amb gran esforç, només amb la sang i el talent militar i polític dels catalans, i que obrà com a peça cabdal en la constitució de la unitat i poder estatal de Catalunya.

PRON. POP. *albèlda* Almacelles, Corbins, i St. Esteve de Llit. *lo bèlda* o *l belda* («venir del ~», «és lo b.») Rosselló, Alfarràs, Ivars de N., *arbèlda* St. Esteve Ll. (1955) (xvii, 81, 88, 96, 151, 156, 165).

DOC ANT. *Albella* 1148 (*Liber feudorum maior* i, 169), 1151 (Kehr, *Papsturk.* 328), 1156 (bis, *Colle. Moreau* lxxviii), 1165, 1173, 1177, 1179, 1180, 1199 (Kehr 411, 474; Poblet, *Cart.* 91, 204, 59, 71; Kehr 504). *Albeuda* 1172 (MiretS, *El més ant. text lit. cat.* 20); *Albelda* 1212 (Miret, *Castellbò* 175), 1236 (*Li. Feud.* i, 172); *Cròn.* de Jaume I, p. 65; 1280 *Rationes* (131); 1157: *Albella*, carta de p^o, mala identificació en Font Rius, § 106.

És sabut que l'assimilació de *ld* en *ll* és un fenomen freqüentíssim en els docs. del S. xii.

L'etimologia és una variant de l'àr. clàssic *bālād* «ville, cité» forma no estranya a l'àrab d'Espanya («civitas», *RMa* 294; *Palc* 170ss.), al costat de la qual existeix com a «nom d'unitat» el fem. *bālāda*, que en pron. vulgar es reduïa a *bālda*, forma confirmada per Dozy (*Suppl.* i, 109) com d'ús popular, amb accs. figurades, i derivats de la primitiva. *El-beldē* «la cibdat» com a nom d'una zona buida d'estrelles dins la constel·lació del Sagitari, en l'Astronomia d'Alfons X (Tallgren, *Homen. Mz. Pi.* ii 1925, ii 096). Remetem des d'ara a *La Bleda*, al Penedès, que té la mateixa etimologia.

En la mal transmesa versió de la *Cròn.* del «Moro Rasis» es cregué que figurava amb el nom d'*Albayda*; identificació falsa, acceptada per Conde, Madoz i David Lopes (*RLus.* xxiv, 263, que es basa només en una dada de l'*Esp. Sagr.* xxxiii, 467), i Steiger encara vacil·lava a descartar-la (*Contr.* 85, cf. 165, 248); però ja Codera (*Estudios Críticos de Hist. Ár. Esp.*, 1903, 229-230) demostrà que aquesta identificació és impossible i manca de base en els textos aràbics: hi havia confusió amb una ciutat *Albaida* de cap a Sevilla; més dades històriques en suport de Codera publica Asín (*Contr.* 47-48). Però és que lingüísticament això era també impossible segons la història dels sons aràbics en llur representació romànica, com vaig demostrar ja en *BDC* xxiv, 1937, 70 (= *EntreDL* iii, 159).

Hi ha un poble homònim a la Rioja, on hi havia una fundació religiosa, els membres de la qual figuren